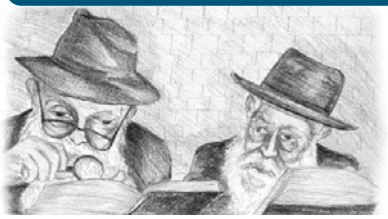
כשם שפרצופיהם שונים כך דעותיהם שונות

בסוד שיח

בס"ד ■ יום רביעי ■ פרשת ויחי ■ י"א טבת ה'תשפ"ג ■ 04.01.2023 ■ גליון מס' 716

כל מאמץ בענייני תורה ומצוות, אף שהוא חובה בפני עצמו, מרחיב את הצינורות לקבלת ברכות ה' לכל אחד ואחד מבני המשפחה.
הרבי מלובביץ'.

עוד בעיתון

ניתן לעבור לכתבה הרצויה ע"י לחיצה על שמה.

בך יברך ישראל
אחד המנהגים היפים והמרגשים ביותר בעולם היהודי, הוא הרגע...
המשך בעמ' 2

ישוב הדעת
היה זה בשנות האימה, כשמכונות הרצח הנאציות פעלו במלוא התנופה...
המשך בעמ' 3

ידעתי בני ידעתי
לאחר שנאמר ליוסף על כך שימי אביו יעקב קרובים לבוא, הוא לוקח...
המשך בעמ' 4

שו"ת חורף
שאלות ותשובות
המשך בעמ' 5

סיפור לשבת
"עם תעלה תקבל פרס"
סיפור זה התרחש כשהייתי בגיל עשרים ושבע. תקופת השידוכים היתה קריעת...
המשך בעמ' 5

שביבים
■ שוויה של דקת-חסד
■ רצון יראיו יעשה
■ בזכות חיוך לבבי
המשך בעמ' 7

"אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתונו, כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה"
מבאר רבנו אור החיים הקדוש, ע"ד מה שאמרו (זוה"ק בראשית)...
המשך בעמ' 10

מחבר "כנסת הגדולה"
רבי חיים בנבנישתי בר ישראל, מחכמי טורקיה. גדול חכמי דורו ומגדולי...
המשך בעמ' 11

פשע אחי יוסף

/ הרב יעקב הלוי פילבר

רק אחרי מות יעקב הכירו אחי יוסף סופית שפשעו בהתנהגותם עם יוסף ככתוב: "ויראו אחי יוסף כי מת אביהם, ויאמרו לו ישטמנו יוסף והשב ישיב לנו את כל הרעה אשר גמלנו אותו". והם פונים אל יוסף: "אנא שא נא פשע אחיך וחטאתם, כי רעה גמלוך, ועתה שא נא לפשע עבדי אלקי אביך". בבקשתם זו מודים האחים בחטאם, הכרה שבאה בהדרגה ושלבים: בתחילה ראו את אשמתם לא בעצם המעשה שעשו אלא בצורה שהמעשה נעשה, כמו שאמרו: "אבל אשמים אנחנו על אחינו אשר ראינו צרת נפשו בהתחננו אלינו ולא שמענו, על כן באה אלינו הצרה הזאת". בשלב זה עדיין האחים חושבים שצדקו בעצם המכירה, ואת אשמתם ראו רק באי גלוי מדת הרחמים כלפי אחיהם. בשלב השני הם צועדים צעד אחד קדימה, אחרי מציאת הגביע באמתחת בנימין, כאן הם כבר מודים שיש עוון במעשיהם ואומרים: "האלקים מצא את עוון עבדיך". ורק אחרי מות אביהם הם מודים בפה מלא שמעשה שלהם הוא לא רק עוון אלא פשע הדורש מחילה וכפרה. ההתנהלות הזו של האחים ובקשת הסליחה לבסוף אינה מיישבת את הקושי הגדול, איך בני יעקב, שבטי י־ה, אבות האומה, איך מלכתחילה ירדו לשפל כזה של התנהגות שלא היתה מביישת את הגרועים שבעולם התחתון, לא זו בלבד שהם מוכנים לחסל בדם קר את אחיהם, תחילה ברצח בכוונה תחילה, ואח"כ בהשלכתו אל הבור, שאולי הוא מעשה נורא יותר, לתת לאחיהם למות מוות איטי ואכזרי, של רעב והתייבשות, תוך ייסורים וחוסר אונים. וכל זאת הם עשו בשלוות נפש ושכנוע עצמי, עד שהשלכתו לבור לא הפריעה להם ומיד לאחר ההשלכה הם יושבים לאכול לחם, לעשות "חאפלה" וקינוח, ככתוב: "ויקחוהו וישליכו אותו הבורה . . . וישבו לאכול לחם", עד כדי כך, שמיד אחר הרצח הם רוחצים בנקיון כפם וחוזרים לסדר היום הרגיל כאילו דבר לא אירע - איך אפשר להבין את ההתנהגות הזו של האחים?

בספר "קול התור" [פרק ב' אות קנא] מובא בשם הגר"א הסבר למניע של האחים להתנהגותם זו: אחי יוסף, כשראו את יוסף הצעיר (בן שבע עשרה) "עושה מעשה נערות, מתקן בשערו, ממשמש בעיניו כדי שיהיה נראה יפה" [רש"י], מוציא דיבה ועושה מעשים נוספים שאינם הולמים את ביתו של יעקב, ואז החליטו האחים שיוסף הוא המהדורה השלישית של האח הדחוי כמו ישמעאל ועשו. ואם תאמר הרי יעקב אבינו אהב את יוסף מכל אחיו, עובדה זו לא הפריעה להם, שהרי גם אברהם טעה בישמעאל עד שבקש: "לו ישמעאל יחיה לפניך". ואם תאמר אין הדבר דומה, שהרי ישמעאל היה בנה של האמה (הגר המצרית)? עשו יוכיח, שהיה בן הגבירה (לאה אמנו) ואף על פי כן נדחה. וכמו שאברהם טעה בישמעאל ויצחק טעה בעשו, כך גם יעקב עלול לטעות ביוסף. וכשהגיעו למסקנתם זו, אז אדרבא דווקא מפני שיעקב אוהב את יוסף מכל אחיו היא שהדאיגה יותר את האחים, מפני שהעדפתו של יוסף עלולה לסכן את עתידו של עם ישראל, שמא יעקב ימסור את הנהגת עם ישראל לבנו יוסף, שבעצם לפי דעתם אינו שייך לעם ישראל אלא דחוי ממנו. מרגע זה יש הגיון בהתנהגות האחים, משהחליטו האחים שעתיד העם נתון בסכנת קיום, הם ראו במלחמתם ביוסף מלחמת קודש של הצלת עם ישראל, הצלה שלפי דעתם כל האמצעים כשרים לה, אפילו לרוצחו נפש, או להשליך אותו לבור, וכל זה מוצדק לדעתם כאשר על הפרק עומד עתיד קיומו של עם ישראל.

לפי ההסבר הזה ניתן להבין גם את הקלות בה מקבלים האחים כל הצעה חלופית שמציעים להם כיצד לנהוג ביוסף, מפני שלא קנאה או שנאה אישית היא שהנחתה אותם (שאם זו היתה הסיבה אז היו מתעקשים לרוצחו נפש) אלא מה שהיה חשוב להם הוא להרחיקו מבית יעקב. והמניע הזה גם מסביר מדוע כל אותם שנים שיוסף היה במצרים נמנעו האחים לגלות ליעקב שיוסף חי אי שם במצרים, למרות שהם ראו את יעקב בסבלו ובאבלו, כי גם כאן הבטחת קיומו של עם ישראל הצדיקה בעיניהם גם את סבלו של יעקב. וזה גם מסביר את שביעות הרצון שלהם לאחר שהשליכו את יוסף לבור עד כדי ישיבתם לאכול לחם, כי הם ראו בכך מעשה של הצלת העם, וכל כך היו בטוחים בצדקת עמדתם עד

שבסיום משימתם מצאו שיש מקום אפילו לחגיגה. אבל התנהלותם זו היתה טעות, היה כאן גלוי של "שנאת חנם", והיא חמורה יותר בהיותה מגובה בהצדקה של "לשם שמים", ועל המעשה הזה שילם עם ישראל מחיר כבד בהריגת עשרה הרוגי מלכות. ■

בך יברך ישראל

/ הרב דוד ברוורמן

אחד המנהגים היפים והמרגשים ביותר בעולם היהודי, הוא הרגע שבו ההורים מברכים את ילדיהם בליל שבת רגע לפני הקידוש. מקור המנהג נמצא בפרשתנו, פרשת ויחי. יעקב אבינו חש כי עומד הוא להיפרד מן העולם, אוסף סביבו את תריסר בניו, למסור להם את צוואתו הרוחנית ולברכם. בטרם ברך את בניו, קורא לשני נכדיו - אפרים ומנשה - על מנת לברכם ראשונים. "ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמור ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (בראשית מ"ח כ) כותב על כך רש"י: "הבא לברך את בניו יברכם בברכתם, ויאמר איש לבנו: ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה" (רש"י). וכך נכתב בסידור היעב"ץ "מנהגם של ישראל לברך הילדים בליל שבת אחר התפילה או בכניסה לבית, שאז חל השפע וראוי להמשיכו על הילדים בלחוד..."

הברכה עצמה לא עברה בקלות יתרה, התורה מתארת בהרחבה את שהתרחש שם: " ויקח יוסף את שניהם את אפרים בימינו משׂמאל ישראל ואת מנשה בשׂמאלו מימין ישראל ויגש אליו". אך יעקב אבינו אינו מרוצה מסדר זה: "וישלח ישראל את ימינו וָיָּשֶׁת על ראש אפרים והוא הצעיר ואת שמאלו על ראש מנשה שִׂכֵּל את ידיו כי מנשה הבכור". והוא מברכם בברכות גדולות. יוסף שם לב 'לשׂיכּוּל' וזה הפריע לו עד כדי התערבות פיזית בהחזרת יד ימין אביו אל ראש מנשה הבכור: "ויאמר יוסף אל אביו- לא כן אבי כי זה הַבְּכֹר שִׂים ימינך על ראשו" יעקב אבינו מסרב לקבל : "וימאן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא יגדל ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים"

יש להתבונן בפשרם של דברים, שמונה פסוקים עוסקת התורה במעשה זה! הרי ברכה אחת ברך יעקב את שניהם, וגם שׂיכל את ידיו מבלי שיבחינו בכך, מה א"כ כל אריכות הדברים ?!

רש"י מבאר מדוע העדיף את אפרים הצעיר על פני מנשה הבכור : "ידעתי בני ידעתי" - שהוא הבכור- "גם הוא יהיה לעם וגו'" - שעתיד גדעון לצאת ממנו. שהקב"ה עושה נס על ידו "ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו" - שעתיד יהושוע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל".

לאור דברי רש"י מבאר מרן הגר"מ פיינשטיין זצוק"ל שמשמע מדבריו שהיתרון של אפרים על פני מנשה הוא 'דור ההמשך'. הדגש הוא על הדורות הבאים, יעקב אבינו צופה לעתיד ורואה שצאצאיו של אפרים יעלו על של אחיו מנשה. וע"כ יש לתת לו כבוד וחשיבות, שהרי ממנו יצא בעתיד מנהיגם של ישראל "יהושע בן נון", וזאת למרות שגם ממנשה יצא יאיר בן מנשה, שהיה שקול כמו ל"ו סנהדרין (סנהדרין מ"ד) וכן מכיר בן מנשה, שהיה אדם גדול מאד. אך מכיוון שמאפרים יצא יהושע בן נון שהיה גדול מהם, צריך לכבדו יותר. מלמד מכך מרן הגר"מ: "וילמד מזה כל אדם איך שצריך לראות שבניו יהיו יותר ויותר גדולים, עד שבשבילם גם הוא יתכבד יותר ויותר, ולא יסתפק במה שהם כבר יכולים ללמוד ויראי השם, אלא שכול ימי חייו יחשוב שיגדלו יותר ויותר."

עם סיום מלחמת העולם השנייה היה זועק בדרשותיו מרן הגרי"ש כהנמן מפניבז' זי"ע בקול גדול : "הילדים הם העיקר, הדור הצעיר הוא תקוות עתידנו"! באחת הדרשות הצביע על הפסוק הנ"ל ושאל נאמר בפסוק: "ויברך את יוסף, ויאמר: .... המלאך הגואל אותי מכל רע יברך את הנערים", ולכאורה אינו מובן, פתח ברצונו לתת ברכה ליוסף וסיים המלאך הגואל... יברך את הנערים? היכן כאן בדיוק הברכה ליוסף עצמו? אלא, הסביר בהתרגשות: "הברכה הטובה ביותר בשביל אבא יהודי היא כשבניו מבורכים"!

אלא שיש להתבונן מדוע זו הברכה שיברך כל אב את בנו: "ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה ולא כ'צאצאי' אפרים ומנשה? ויותר מכך מדוע שלא יברך האב את בנו: שתהיה כמו צאצאו של אפרים בלבד: כיהושע בן נון?!

מבארים המפרשים כמה תובנות נפלאות דווקא בנוסח ברכה זו. שהרי אם נבדוק את הנאמר בפסוק: " ויברכם ביום ההוא לאמור בך יברך ישראל לאמר ישמך אלוקים כאפרים וכמנשה" נראה שהברכה היא ליוסף עצמו , וכמו שנאמר לפני הברכה: "ויברך את יוסף" , ולכן נאמרה בלשון יחיד "בך יברך ישראל לאמר" "בך" ולא "בכם", היינו שזו גופא ברכה ליוסף. משום שברכתם היא ברכתו! וזאת מפני שחינוכו של יוסף היה ייחודי ומיוחד, ילדיו התחנכו בסביבה מנוכרת וזרה, בארץ מצרים, באווירה שהיא כולה ההיפך הגמור מעולמם הטהור, והם גדלו כבנים נאמנים כאילו סמוכים על שולחן סבם בארץ ישראל.. קדושתו ונאמנותו של יוסף למורשת אבותיו חדרה אל מוחם וליבם, והם ממשיכים את דרכו באישיותם ובהליכותיהם. ועל- כך מתפלל כל אב ומברך את בנו- ישימך אלוקים כאפרים וכמנשה.

אך ישנה נקודה נוספת שמלמדים אותנו המפרשים, כאשר נתבונן בהתנהגותם של מנשה ואפרים בעת ששיכל יעקב סבם את ידו. עלולה היה להיות כאן קנאה או שנאה מצדו של מנשה, או במקביל לתחושת התנשאות מצידו של אפרים, אך למרבה השמחה שררה ביניהם אחווה ורעות, ובעוד שאביהם חשש ש"יקנא בו (באפרים) מנשה הגדול, כמו שקינאו בו אחיו הגדולים ממנו בעבור כתונת הפסים שעשה לו אביו", ברכם סבם- "שלא תהיה ביניהם קנאה ולא קטטה, כי שניהם יהיו תמיד מתחברים ומסכימים..." (ע"פ האברבנאל). "שכל התורה כלולה בעשרת הדברות, ואלה כלולות בדיבור האחרון של לא תחמוד... וראה באפרים שלא נתגאה... וראה במנשה שלא נתקנא... ועל זה נאמר: "כאפרים וכמנשה", מבלי גאות ומבלי קנאה..." (עפ"י ספר אגרא דכלה).

לכשנתבונן בספר בראשית ניווכח שהוא מלֻוה בהרבה מלחמות, מאבקים וחילוקי דעות בין אחים: קין והבל, יצחק וישמעאל, יעקב

ועשָׂו, ולהבדיל - יוסף ואחיו. כל זמן שקיימים מאבקים אלו, יש קושי לכונן כראוי את עם ישראל. עם ישראל מתחיל להיווצר רק אחרי סיום המחלוקת שבין האחים. רק כאשר יש שלום אמיתי בין יוסף לאחיו, מסתיים ספר בראשית ויכול להתחיל ספר שמות, שבו עם ישראל מתהווה לעם. קודם לכן אין עַם, שכן רק כאשר יש אחווה בתוך המשפחה, ניתן ליצור עם. אפרים ומנשה הן ה'סמל' של אחווה אמיתית. הם האחים הראשונים בתורה שביניהם שׂוררת אהבה אחווה ושלום. גם כאשר יעקב אבינו שׂיכל את ידיו ונתן העדפה לאפרים על מנשה. לכן ברכת האבות מזכירה את אפרים ומנשה דווקא. האב והאם המברכים מצפים, מקווים ומתפללים שתשרור תמיד אחווה בין ילדיהם, ולכן הם מברכים אותם בברכה זו.

יהי רצון שנזכה לחנך את בנינו בדרכם של אבותינו. חזק חזק ונתחזק.

ישוב הדעת

היה זה בשנות האימה, כשמכונות הרצח הנאציות פעלו במלוא התנופה, והפילו אימה וחרדה על כל נפש יהודית. בעיירה בוכניה הקטנה, דרומית מזרחית לקראקא, היה יישוב יהודי קטן שגם הוא לא ניצל ממלאכי המוות הגרמנים. הם הגיעו לעיירה, ותחילה ריכזו את כל היהודים שבה, כ-005,2 במספר, בגטו קטן וצפוף, תוך שמירה הדוקה לבל יברח מהם איש. אחד היהודים שנכלאו בגטו, היה הרה"ק רבי אהרן מבעלזא זי"ע, שנקלע לעיירה זו תוך כדי מנוסתו. השמועה כי הרבי עצור בתוככי הגטו וסכנה נשקפת לחייו, עשתה לה כנפיים בכל רחבי העולם היהודי, שנחרד להצלת אותו צדיק. מאות יהודים בכל רחבי תבל החלו בפעולות להצלתו, לחילוצו המהיר מהגטו והבאתו למקום מבטחים. סכומי עתק נאספו, שתדלנויות רבות הופעלו, וכל המאמץ הזה נשא פרי: היה זה בשעת לילה מאוחרת, בגטו בוכניה. כולם כבר נמו את שנתם בשלווה, רק הרבי ואחיו - הרה"ק רבי מרדכי מבילגורייא זי"ע, אביו של יבדלחט"א כ"ק האדמו"ר מבעלזא שליט"א, היו ערים ומוכנים, יחד עם משמש צמוד. לפי האותות שקיבלו והסימנים שהוסכמו, אחרי חצות הליל הם אמורים להיות מוברחים להונגריה השכנה, שבימים ההם טרם טעמה את נחת זרועו של המגף הנאצי האכזר. אחר חצות נראה רכב קטן ומיושן עוצר ליד הבית. הנהג, קצין ריגול הונגרי ששוחד בהון עתק, דחק בהם להיכנס לרכב, שאורותיו היו כבויים ורק נהמת מנועו נשמעה בדממה הלילית הסמיכה. הם מיהרו לעלות אל הרכב, שהחל בדהרה אל מחוץ לחומות הגטו, מאפילה לאורה, משעבוד לגאולה.

קשה לתאר בקצרה את מסכת הניסים הגלויים שהתלוותה לנסיעת הבריחה הפלאית הזו. שומרים נאצים הפכו לבחינת 'עיניים להם ולא יראו', מפקדים אחרים שיתפו פעולה בתמורה להטבות שונות, שמירה עליונה והדוקה ממעל הוצמדה לנסיעת הרכב אל מחוץ לעיירה בוכניה, ואחר כך - אל הכביש המהיר המוביל להונגריה.

האוירה ברכב היתה שלובת אימה והודאה גם יחד. עם כל קילומטר נוסף שהרכב עבר, נמלט מגיא ההריגה, היתה תחושת סיפוק עמוקה על הנס הפלאי. לצד זאת, הכבישים היו גדושי חיילים, טנקים, רכבי צבא משוריינים שהכניסו לחרדה קיומית את יושבי הרכב, והקצין ההונגרי שנהג בו - רעד על חייו. לפתע, ביקש הרבי לעצור את הרכב. המשמש נחרד, המבריח נתקף חלחלה. 'לעצור? עכשיו? עלינו עוד להספיק להבריח את הגבול להונגריה!', אך הרבי שב על בקשתו בעדינות אך בנחישות. המשמש ניסה לשכנע, דמו של המבריח אזל מפניו בחרדה תהומית, וטען: 'אנחנו חייבים להמשיך, אנחנו באמצע בריחה נועזת להצלת חיינו!' אך הרבי היסב את פניו בשלילה. מלווי הרבי הבינו כי דברים בגו, הן כל הבריחה הזו היא מעשה ניסים אחד גדול בכוחו של הצדיק, כדאי להמשיך להישען על הוראותיו המדויקות. וכך, בעיצומה של הבריחה, בשולי הכביש המוביל ליציאה מהגהינום הנאצי אל חוף מבטחים, עצר הרכב את נסיעתו.

הרבי יצא ממנו, והתיישב על אבן סמוכה. דקה ועוד דקה ישב הרבי על האבן, וכל רגע נראה בעיני מלוויו כנצח, בשל החרדה והדאגה לשלום מבצע הבריחה הנועז. 'מי יודע להיכן מכוונים שרעפי קודשו עתה', הרהר המשמש בשעת מעשה, 'מה יכול להיות כה חשוב, שמצדיק עצירה בעיצומה של הבריחה הנועזת והמסוכנת?' - אך הרבי נותר בפנים חתומות, ישב ברוגע על האבן, ומקץ 01 דקות שב ועלה לרכב, בלי להסביר דבר...

הדבר נותר בגדר תעלומה, במשך שנים הועלו השערות שונות לסיבת עצירת הבריחה הפתאומית באופן כה מפתיע. מי שפתר את התעלומה היה הרבי בעצמו, עשור אחר כך, כשבפגישתו עם כ"ק האדמו"ר מבאיאן זי"ע, חשף את סיבת העצירה הפתאומית והסביר:

'בעיצומה של הבריחה, חשתי כי שלוותי אובדת ממני. אני מאבד את יישוב הדעת, את צלילות המחשבה שלי. הוכרחתי לעצור, להתיישב, להירגע. להקפיא את מנוסת הבהלה, ולחזור ליישוב הדעת. הבהלה והלחץ הם קו אדום עבורי, אינני יכול לעבור אותו!'

דבריו אלו נשמעו מפי הרה"ח רבי יונה צלר זצ"ל שנכח באותה פגישה, והובאו בספר 'בקדושתו של אהרן', כדי ללמדנו: נכון, גם בעת בריחה, גם בעת מצוקה, אפילו בזמן סכנת חיים - עוד יותר מסוכן הוא לאבד את יישוב הדעת, את היכולת לחשוב. המצב עשוי להלחיץ, לפעמים צריך לקבל החלטות הרות גורל בזריזות, הרבה פעמים יש הרבה מדי משימות במעט מדי זמן. למרות זאת ואולי בגלל זאת - חשוב כל כך לוודא כי אנו נשארים ביישוב הדעת, צלולים במחשבה, רגועים. הלחץ, הבהלה, המרוץ המטורף - הם אם כל חטאת. יישוב הדעת הוא המתנה הגדולה ביותר שניתנה לנו, ועלינו לנצלה עד תום, להדוף את הלחצים, לעשות סדר בסדר היום שלנו, ולשמור על קור רוח בכל מצב וזמן. כך נזכה לחיים טובים ומאושרים מלאי סיפוק ושמחת חיים!

ידעתי בני ידעתי

/ הרב איתמר הרשקו

לע"נ אמי מורתי רות ב"ר חיים יהודה

לאחר שנאמר ליוסף על כך שימי אביו יעקב קרובים לבוא, הוא לוקח את שני בניו עמו כדי לקבל את ברכת האבות. אך כאשר הוא מניח את הבנים כפי סדר לידתם, ממאן יעקב לברכם בדרך זו. והוא מראה לבנו יוסף בדרך של חכמה[1], כיצד יש לגשת לברכת הבנים. ובמיוחד שזו גם מידת יוסף עצמו - להנהיג הכול בחכמה ובתבונה[2].

הן בדור הקודם כך עשה עמו, כשביכר את יוסף על פני ראובן הבכור. ובזה הראה יעקב ליוסף שבעניינים הרוחניים אין משמעות לסדר כרונולוגי, כי אם יש להתבונן בלבב פנימה ומה יש לכל ילד בכוחו.

ולכן בן בנו של אפרים - יהושע בן נון הזוכה להנהיג את ישראל מיד לאחר מות משה עבד ה', גדול הוא מבן בנו של מנשה - גדעון בן יואש[3]. וזאת משום שמעשה אבותיהם - כסימן בבנים. שהרי במשך שבע עשרה שנות חייו של יעקב בארץ מצרים, נמצא אצלו תדיר אפרים ולומד ממנו את חכמתו[4]. ואילו אחיו הגדול מנשה, לא משכיל לעשות כן.

וכשבאה העת לברך את הבנים, גודלת מעלתו של אפרים על פני מנשה. ובדרך זו יש לברך את כל הנערים בכל הדורות - כשנוצר התאנה[5] הפועל עם א-ל, קודם למי שמחכה לפעולת ה' עמו. כדרך שיהושע בן נון לא מש מתוך האוהל בשימושו של משה, במשך כל ארבעים השנים שממתן תורה ועד לפטירתו. ולכן הוא זוכה בכך להיות מוסר התורה לדורות, ומי שמכניס את ישראל לארץ. ואילו גדעון בן יואש זקוק לסימן מאת ה', שאכן דרכו תצלח - והוא מקבל זאת בנס מיוחד. אך הקב"ה צריך לעורר אותו - לך בכוחך זה והושעת את ישראל, בלימוד הזכות עליהם[6].

ולמעשה אלו שני חלקים המשלימים אחד את השני, שכן גדעון בדורו כמשה בדורו[7], ובזה הוא יגדל. אך יהושע יגדל ממנו[8] בכך שאין לו צורך במסייע ומעמיד. ובשילוב שני הכוחות באה ברכה לאב ולבנים - כששם האבות נקרא עליהם[9].

והדרך בה מבשר זאת יעקב ליוסף היא בידיעה כפולה - 'ידעתי בני ידעתי'. שכן לא נעלמו מעיני יעקב, ימי הסבל שעברו על בנו - במשך עשרים ושתים שנות הנתק ממנו. ויעקב מבקש בכך לרמוז לבנו, שלעיתים לשתיקה יש כח הגדול מהדיבור. ולכן לא שאל יעקב את יוסף מה היה עמו באותם השנים, ואף הקפיד שלא להתייחד עמו כדי שלא יבוא לידי כך שיאלץ יוסף לספר לו את הדבר. ולמרות שלא נאמר לו מעולם מה היה אז, ידע יעקב שיוסף עושה עמו בדרך נאמנה שלא לדבר עמו על כך[10].

ובכך גדלה הערכתו של יעקב את יוסף פעמיים - ראשית על עצם עמידתו מול כל חורשי המחשבות ומבקשי רעתו, כשנשאר יוסף שלם למרות כל זאת[11]. ובשנית כשביקש יוסף לשמור על כבוד אביו ואחיו, ולא סיפר ליעקב על מאורעותיו שמא תצא תקלה מכך.

ואף אנו נאמר לאחר מלאת י"ב החודש להסתלקותה של אמנו ע"ה - 'ידעתי בני ידעתי'. כשידעה אמי היקרה לתת לי תמיד עצה ודחיפה, ולעודדני שלא ליפול ולהתרגש מאלו שאינם מסייעים בידי. כי אם יש להבליג על הדברים ולהמשיך בדרך של יושר ואמת. וכיוון שזכיתי להיות הראשון מבין האחים הנכנס לברית הנישואין, לפני עשרים שנה בדיוק - זכיתי לקבל מאמא שיעורים רבים בענייני הקשר הזוגי, יחד עם החיבור להורים. ולבסוף לפני כשנתיים זכיתי לקבל ממנה את הירושה הגדולה ביותר שניתן לקבל, כשכתבה לי מכתב ברכה לספרי 'ביד איתמר - על התורה'. ובזה השאירה לי נחלת עולם, כשזכתה בעצמה להיכתב בספר דברי הימים.

ובימים אלו ממש משיב אני לה, בהוצאת הספר לאור עולם.

מה אשיב לך אמא יקרה, הן כל חיי - ממך הם. על כן יעלו ויאירו דברי התורה את נשמתך בגן עדן, ותהני מזיו השכינה לעולמים.

1 - **שכל את ידיו** כתרגומו אחכמינון בהשכל וחכמה השכיל את ידיו לכך ומדעת כי יודע היה כי מנשה הבכור ואעפ"כ לא שת ימינו עליו - רש"י בראשית מח, יד

2 - אין נבון וחכם כמוך - בראשית מא, לט

3 - **גם הוא יהיה לעם וגו'** שעתיד גדעון לצאת ממנו שהקב"ה עושה נס על ידו. **ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו** שעתיד יהושע לצאת ממנו שינחיל את הארץ וילמד תורה לישראל - רש"י שם מח, יט

4 - **ויאמר ליוסף** אחד מן המגידים והרי זה מקרא קצר וי"א אפרים היה רגיל לפני יעקב בתלמוד וכשחלה יעקב בארץ גושן הלך אפרים אצל אביו למצרים להגיד לו - שם, א

5 - אמר משה הרי השעה שאתבע בה צרכי אם הבנות יורשות בדין הוא שירשו בני את כבודי אמר לו הקב"ה (משלי כז, יח): "נוצר תאנה יאכל פריה" בניך ישבו להם ולא עסקו בתורה יהושע הרבה שרתך והרבה חלק לך כבוד והוא היה משכים ומעריב בבית הועד שלך הוא היה מסדר את הספסלים והוא פורס את המחצלאות האויל והוא שרתך בכל כחו כדאי הוא שישמש את ישראל שאינו מאבד שכרו קח לך את יהושע בן נון לקיים מה שנאמר נוצר תאנה יאכל פריה - במדבר רבה כא, יד

6 - **ויפן אליו** הקדוש ברוך הוא בעצמו. **בכחך זה** בכח הזכות הזה שלמדת סניגוריא על בני כך דרש רבי תנחומא (מדרש תנחומא שופטים ד) - רש"י שופטים ו, יד

7 - שקל הכתוב שלשה קלי עולם כשלשה חמורי עולם לומר לך **ירובעל** (גדעון) בדורו כמשה בדורו, בדן בדורו כאהרן בדורו, יפתח בדורו כשמואל בדורו. ללמדך שאפילו קל שבקלין ונתמנה פרנס על הצבור הרי הוא כאביר שבאבירים - ר"ה, כה:

8 - ויאמן אביו ויאמר ידעתי בני ידעתי גם הוא יהיה לעם וגם הוא **יגדל** ואולם אחיו הקטן יגדל ממנו וזרעו יהיה מלא הגוים - בראשית מח, יט

9 - המלאך הגאל אתי מכל רע יברך את הנערים ויקרא בהם שמי ושם אבתי אברהם ויצחק וידגו לרב בקרב הארץ - שם, טז

10 - **וידברו אליו את כל דברי יוסף** ראה לי על דרך הפשט שלא הוגד ליעקב כל ימיו כי אחיו מכרו את יוסף אבל חשב כי היה תועה בשדה והמוצאים אותו לקחוהו ומכרו אותו אל מצרים כי אחיו לא רצו להגיד לו חטאתם אף כי יראו לנפשם פן יקצוף ויקללם כאשר עשה בראובן ושמעון ולוי (להלן מט ג-ז) ויוסף במוסרו הטוב לא רצה להגיד לו ולכך נאמר ויצו אל יוסף לאמר אביך צוה לפני מותו לאמר וגו' ואלו ידע יעקב בענין הזה היה ראוי להם שיחלו פני אביהם במותו לצוות את יוסף מפיו כי ישא פניו ולא ימרה את דברו ולא היו בסכנה ולא יצטרכו לבדות מלבם דברים - רמב"ן בראשית מה, כז

11 - **על ראש המטה** הפך עצמו לצד השכינה, מכאן אמרו שהשכינה למעלה מראשותיו של חולה (שבת יב.; נדרים מ.). ד"א על ראש המטה על שהיתה מטתו שלימה ולא היה בה רשע, שהרי יוסף מלך הוא ועוד שנשבה לבין הגוים והרי הוא עומד בצדקו - רש"י בראשית מז, לא

שו"ת חורף

הרב שבתי יגל / הכולל הקהילתי רעננה

שאלות ותשובות

שאלה: הוזמנתי על ידי חבר מהעבודה לחתונתו עם בחירת ליבו שאינה יהודיה. מסק החופה הוא רבאיי רפורמי.

הכלה התחילה תהליך גיור והפסיקה בגלל הקורונה. החתן (היהודי) חביב עליי, מה נכון לעשות במקרה כזה בשם כבוד הבריות לכל הפחות?

תשובה: בוודאי אם אפשר לא להשתתף כלל - כך צריך לעשות, שאיך נבוא ונאחל מזל טוב ליהודי שמתבולל ומתחתן עם גויה, ומעל הכל מנצח רבאיי רפורמי...איך נשתתף ב'שמחה' זו, ולשמחה זו מה עושה?

גש לחתן לפני החתונה ותסביר לו שאתה כיהודי הגאה בעמו וחרד לעתידו, לא יכול בשום פנים ואופן להשתתף בכזו חתונה ועם זאת אתה אוהב אותו ומאחל לו רק אושר כל החיים.

***

שאלה: לעיתים קרובות מתארח על שולחני לסעודת שבת קודש בבוקר - יהודי מחלל שבת.

הוא מגיע עם הרכב וחוזר עם הרכב לאחר הסעודה.

מדובר בעניין משפחתי וקיבלתי על כך היתר מרב.

שאלתי היא לעניין הקידוש - אותו יהודי לא עושה קידוש בליל שבת, וכאשר הוא מתארח על שולחני אני מסופק אם אני צריך לומר את נוסח הקידוש של הלילה כדי להוציאו ידי חובה, או את נוסח הקידוש של הבוקר?

תשובה: נפסק להלכה שבמקרה ויהודי לא שמע קידוש בליל שבת, יקדש ביום את הקידוש של הלילה (ללא אמירת 'ויכולו') ועוד נפסק להלכה שיהודי שכבר יצא ידי חובת קידוש יכול לעשות שוב קידוש עבור יהודי שעדיין לא קיים מצוות קידוש מדין 'ערבות'.

ולפי הנ"ל היה נראה לומר שאכן עליך לעשות את הקידוש של ליל שבת כדי להוציאו ידי חובה.

אמנם נראה לענ"ד כי במקרה הנוכחי אין אתה יכול לעשות קידוש של ליל שבת עבורו מחמת ב' סיבות:

א) כלל לא ברור אם יהודי שמחלל שבת במודע ובמתכוון בכלל מחויב במצוות קידוש (כל זמן שהוא מחלל את השבת) הרי הוא מחלל את השבת, הוא הגיע לסעודה עם הרכב בעיצומו של יום השבת, ולאחר הסעודה הוא יחזור עם הרכב, אז איזה טעם יש לקידוש, הלזה קידוש יקרא?

ויש לדון בכך רבות רבות אבל מידי ספק ומבוכה לא יצאנו.

ב) יש לדון אם יש דין 'ערבות' למומר.

ומאחר ויש כאן חשש ברכה לבטלה (שהרי אתה כבר עשית קידוש של לילה) אין לך אפשרות לעשות עבורו קידוש של ליל שבת, אלא תעשה את הקידוש של היום.

אך אפשר לומר לאותו יהודי שיעשה בעצמו עבור עצמו את הקידוש של ליל שבת קודם תחילת הסעודה של הבוקר.

סיפור לשבת

"אם תעלה[1] תקבל פרס"

סיפור זה התרחש כשהייתי בגיל עשרים ושבע. תקופת השידוכים היתה קריעת ים סוף אמיתית עבורי, אני לא חושב שהייתי בררן יתר על המידה, פשוט לא הגיעו ההצעות המתאימות ולא הגיע המועד שנקבע. אחרי הצעות כה רבות המסתיימות בלא כלום, אתה בקלות יכול להגיע לידי ייאוש. מה עוד שרוב חבריך כבר התחתנו ולאחד מהם יש כבר ילד בן שש.

באחד מימי בין הזמנים של חודש אב, נסעתי לבני ברק להשתתף בחתונה של חבר צעיר. הגעתי לחופה, נשארתי קצת לאוכל ולריקודים, ובשעה עשר יצאתי לכוון תחנת האוטובוס הקרובה לירושלים.

אני פוגש חבר מהישיבה קטנה ומתחיל לשוחח אתו בפתח של

המשך בעמוד הבא...

בנין. מסתבר שהוא נמצא בשמחת שבע ברכות של קרוב משפחתו. אנחנו משוחחים מעט, ולפתע יורד מישהו מהבניין ואומר לבן שיחי: "מדוע אתה כאן? תעלה למעלה, ממש ריק ועצוב שם". ואז הוא פונה אלי: "תעלה גם אתה, מחכים לך שם".

אני מנסה לומר לו: אולי אתה מחליף אותי במישהו אחר... הוא קוטע אותי: "אני מחפש כעת גברים בשביל להשלים מנין ל'שבע ברכות', אז תעלה. יש שם חתן וכלה שאמורים לשמוח בשבע ברכות אבל כבר עשר וחצי ויש רק שישה משתתפים". אני פותח את פי לענות לו שאני ממהר וכו', ואז הוא מוסיף: "אם תעלה, תקבל פרס, כדאי לך".

את תקופת הפרסים בחיי, כבר סיימתי כשעזבתי את ה'מתמידים' בחיידר, אבל משהו בקול שלו נשמע חביב ותמים, שהחלטתי להיענות. היה זה שבע ברכות בתוך בית פשוט, גם היה זה עלוב למדי שישבו שם החתן והכלה, שני המחותנים, סבא אחד, שני בחורים ועוד כמה תינוקות בעגלה. איש לא שר ואפילו לא דיבר בקול רם. גם לא הושמעה מוזיקה. חשבתי לעצמי, איך הם מתכוונים להעביר כאן את הזמן.

לאט לאט הגיעו בני משפחה בודדים עד שנעשה מניין, ואחר מכן הגיעו עוד ארבעה שאיכשהו נתנו נוכחות בסלון הלא גדול שהיה שם. האיש שקרא לי לעלות לא נרגע: "תשיר משהו", אמר. הסתכלתי ימינה ושמאלה והחלטתי שאין לי ברירה. התחלתי עם 'עוד ישמע' ו'מהרה' ולאחר מכן דרומה ל'ענבי הגפן' ו'יזכו לראות בית נאמן'. בשלב הזה הצטרפו אלי מעט מבני משפחת הכלה או בעצם משפחת החתן. מהיכן אדע.

אחרי כמה שירים הוא ניגש אלי ואמר לי בלחש: "תגיד משהו".

מה 'תגיד משהו'? אני לוחש לו חזרה, אתה לא חושב שהגזמת?

"אתה צודק", הוא אמר, "אני יודע שלא הכנת שיחה, אבל עזוב, תתחיל מ'החתן שלנו'...

האם אני יודע על פרשת השבוע יותר מהחתן שלנו? אפילו שכחתי מה פרשת השבוע, אני משיב. הוא אומר לי: "לחתן אין מושג מי אתה ולכן אתה חייב לשמח אותו, ובאשר לזה שאתה לא מכיר אותו, ממתי צריך להכיר את החתן כשמבקשים לומר דברי שבח על חתן... נו, מה הסיפור שלך? תקבל פרס..."

שוב עם הפרס הזה, מה הוא רוצה ממני? העברתי על מידותיי ואמרתי לו: נו, טוב, אני אנסה, אבל שחרר מידע – איפה הוא לומד ומתפלל, חברותות, מסכתות, ראש ישיבה, בן כמה החתן? הוא ענה לשאלותי בקצרה והוסיף שקוראים לו מרדכי.

וכאן אני מתגבר, קם ומפליג בשבחו של אותו מרדכי שמעולם לא ראיתיו לפני כן, ורוב הסיכויים שגם לא אראה אחרי כן. לדבר אני יודע וגם לפרגן, וממילא יצא נאום שכולו שבח וקילוסין לאותו חתן ששמו מרדכי שרק את שמו שמעתי רגעים ספורים קודם לכן, וכעת יצא למרחוק בלמדנותו ויראתו... וביחס לחברים. בנקודה זו העמקתי רבות לדבר ואף הבאתי דוגמאות מהחיים (שאותם שמעתי רגע קודם), שבהן מרדכי הוכיח עצמו כאיש אציל נפש ומיוחד במידת הנתינה. הדברים שלי עשו רושם רב על הנוכחים, ולמען האמת גם אני עצמי הלכתי שבי אחר אותו חתן מופלא שזה מה שאומרים עליו... כמובן סיימתי שעם חתן כזה אין צורך לחקור מי היא הכלה, כי ברור שענבי הגפן בענבי הגפן ויזכו לבניין עדי עד. הכול לחצו את ידיי, והחתן הגדיל לעשות ונפל על צווארי וזיכה אותי בנשיקה. אף אחד לא נעמד לדבר אחריי, ונראה היה כי הדרשה הזו הצילה את שמחת השבע ברכות שכמעט הושבתה.

ואז ניגש אלי יהודי שישב לצדי ושאל לשמי. הוא רוצה להציע לי שידוך. "ואיך אתה קשור לחתן?" הוא התעניין. אני לא קשור לחתן, הבהרתי לו. "הבנתי", הוא הסיק. "אתה מהצד של הכלה".

שללתי את האפשרות: לא, אני אפילו לא יודע מה שם הכלה ושם משפחתה.

"אז מה אתה עושה כאן?" הוא שאל.

חסד. אמרתי לו. ביקשו ממני להשלים מנין והייתי מעשרה ראשונים.

הוא צחק מלא חופניו ואמר: "כנראה אנחנו קרובי משפחה... תראה", כך הסביר לי אותו אורח, "גם אני עובר אורח שהגעתי לכאן לבקשת אחד הקרובים, ומכיוון ששנינו באותו מצב משפחתי כלפי החתן והכלה, זה כבר עושה אותנו סוג של קרובי משפחה... בקיצור" – המשיך – "רציתי להציע לך את בת אחותי". מה גורם לך לחשוב להציע את בת אחותך, לפני שאתה מכיר אותי בכלל?

"אומר לך את האמת, ראשית, אחרי הנאום המיוחד שלך, אני קצת מכיר אותך, ואחרי שאני שומע שאתה כאן בהתנדבות – אני עוד יותר מכיר אותך ומעריך אותך; ונקודה שלישית, שפשוט למה לא לנסות?"

אכן, הטענה השלישית הכריעה את הכף. נתתי לו את הטלפון של הוריי והתפזרנו לדרכנו.

כל השאר כבר היסטוריה. מאותו הערב יצא שידוך, וכיום יש לנו שלושה ילדים, חסד ה'.

ומדוע נזכרתי בסיפור הזה? כי לפני שבוע אני פוגש באוטובוס מישהו מוכר. הוא מביט בי ואני בו. "אתה מוכר לי מאיזשהו מקום", הוא אומר.

וגם אתה, אני עונה לו. שנינו מביטים זה בזה. ברור לנו שראינו ושדיברנו ואפילו שהיה משהו נחמד ומצחיק בינינו, אבל לא נזכרים. "נו, נו", הוא דופק על מצחו, וגם אני עושה אותו דבר. והנה הוא נזכר! "זה אתה הנואם מהשבע ברכות של אחי – מוטי, בלי שבכלל הכרת אותו. איך יכולתי לשכוח, מעולם לא שמעתי דברי שבח כאלה על ידי מי שאינו מכיר כלל את החתן. זה היה ערב עגום מאד שלא תרם לשמחת החתן והכלה, ואתה הצלת אותו בהופעתך ובדרשתך".

כעת גם אני נזכר... צחקנו. "אוי ויי", הוא אומר פתאום.

מה אוי ויי? אני שואל.

המשך בעמוד הבא...

"הבטחתי לך פרס, זוכר? ככל היוצא מפיו יעשה".

צחקתי. אל תדאג, הקב"ה קיים את הבטחתך. קיבלתי את הפרס שלי...

הוא הביט בי בתימהון ואז סיפרתי לו על המפגש הבלתי צפוי עם אורח קרוא נוסף בתוך שבע הברכות הללו, שהוביל להצעת שידוך עם בת אחותו. אף שיש לך חלק בשידוך, לא יכולנו להזמין אותך, כי לא היה לנו מושג מה שם המשפחה שלכם, את זה לא לחשת לי...

הגעתי לתחנה ואמרתי: סלח לי שאני ממהר. פשוט הפרס שלך הביא עוד כמה פרסים קטנים, ואני חייב למהר לאכול עם כולם ארוחת צהריים... (האמנתי ואדברה)

■

שביבים / שאול שיף

■ שוויה של דקת-חסד

רבי יצחק זלזניק היה מתלמידיו הקרובים של רבי איסר זלמן מלצר זצ"ל. במשך שנים היה סמוך על שולחנו של רבי איסר זלמן ושתה את תורתו בצמא. עשרות שנים לאחר מכן, כאשר כבר היה לאחד מגדולי תלמידי החכמים בירושלים, לקה רבי יצחק באירוע מוחי קשה. הוא שכב ללא הכרה ונשקפה סכנה לחייו. בניו של רבי יצחק באו בבהילות אל הרב שך זצ"ל, רבו של רבי יצחק משכבר הימים, וסיפרו לו על חוליו הקשה של אביהם. אמר להם הרב שך: "אל דאגה, הוא יתעורר וייצא מכלל סכנה!." תהו: "על סמך מה אמר הרב כן?" השיב להם הרב שך: "אספר לכם מעשה שאירע עם אביכם ועם דודי, רבי איסר זלמן מלצר. בתקופת מלחמת תש"ח נסעה אשתו של רבי איסר זלמן, הרבנית בילא הינדא, לבקר את בתה, הרבנית בן־מנחם, בפתח תקוה. ירושלים הופגזה בידי הירדנים והדרכים היו בחזקת סכנה. הרבנית מלצר עשתה אתדרכה בחזרה לירושלים, ורבי איסר זלמן דאג מאד לשלומה וחשש שמא תיפגע בדרך. מדי כמה שניות ניגש לחלון לראות אם כבר הגיעה. תלמידו הנאמן, רבי יצחק זלזניק, ראה כי רבו שרוי במתח ובצער ויצא לבדוק היכן הרבנית. כשראה אותה בתחילת הרחוב, רץ במהירות אל רבו כדי לבשר לו שהרבנית מגיעה. אמר לו רבי איסר זלמן: "על השמחה ששימחת אותי כשבישרת לי שהרבנית הגיעה בשלום, תזכה לאריכות ימים ושנים!. "אמר הרב שך לבניו של רבי יצחק: "אביכם עדיין לא הגיע לגיל שנחשב לאריכות ימים ושנים, וכיון שעומדת לו ברכתו של רבי איסר זלמן, שיזכה לאריכות ימים ושנים, בטוחני שיתעורר ויקום מחוליו".

והנה, אכן אחד הבנים התקשר להודיע שאביהם התעורר והוא בהכרה! שאלוהו: "מתי זה קרה?" והוא ציין את השעה המדויקת. והנה, התברר כי היה זה בדיוק באותה שעה בה סיפר הרב שך לבניו של רבי יצחק את הסיפור על הברכה שקבל רבי יצחק מרבי איסר זלמן. עתה, נחשוב לרגע: גם אלמלא הבשורה שבישר רבי יצחק לרבי איסר זלמן על הגעתה של הרבנית, הרי הדבר היה נודע ממילא לו כעבור שניות, כשהיה רואה אותה מבעד לחלון, או לכל היותר כשהייתה נכנסת לביתם. אם כן, הצער שהפיג רבי יצחק מליבו של רבו היה לכמה שניות או דקות בלבד, ובכל זאת, גדולה היא מניעת צער אפילו לרגע, ומזכה בברכה בעולם הזה ולשכר נצח בעולם הגמול!

(שש באמרתך / הרב חנניה צ'ולק שליט"א)

■ רצון ירא יעשה / אליעזר (לייזר) רוט

מספר הרב חיים אברהם ויזל שליט"א: "בעת שכיהנתי כמשגיח בישיבת חכמי לובלין, אירע פעם שמרן ראש הישיבה, הגר"ש הלוי ואזנר זיע"א זצ"ל התקשר אלי באמצע ה'סדר', משום שרצה לשוחח עמי על עניין דחוף הקשור לניהול הישיבה. מאחר והטלפון של הרב היה מוגדר כ'חסום', לא ייחסתי חשיבות לשיחה הנכנסת. אני באמצע ה'סדר' זה לא הזמן לענות לטלפונים סתמיים, מילא אם היה זה מישהו מהצוות של הישיבה וכדו', הייתי שוקל לענות, אבל סתם שיחה מטלפון חסום באמצע הסדר? לא חשבתי לרגע שאני אמור לענות. והנה מגיע הגבאי, בן ביתו של הרבי זיע"א, ואומר לי שהרבי קורא לי... כמובן שמיהרתי לצעוד לביתו השוכן בסמוך לישיבה, והתייצבתי ללא שהיות כדי לשמוע את אשר בפיו. "התקשרתי אליך כמה פעמים, ואתה לא ענית", אמר לי מרן זצ"ל כשבקולו שביב של טענה על כך שהוא היה צריך לשלוח מישהו לקרוא לי במקום שאענה לטלפון. מאחר והייתי מאוד מאוד קרוב אליו, וגם הוא נהג בי באופן דומה, העזתי להשיב תשובה קצת 'מחוכמת', ואמרתי למרן "נו... אם הייתי עונה לטלפון באמצע ה'סדר', האם הרבי לא היה מפטר אותו לאלתר מעבודתי???". מרן שמע את תשובתי הניצחת וצחק, "לא הייתי מפטר אותך", הוא השיב, "אבל אתה צודק, אסור לענות לטלפון באמצע הסדר".

מאחר ובעל המעשה לא מחפש יותר מדי פרסום, אני מספר את זה עם קצת טשטוש של הפרטים, אבל היו עוד אנשים שהכירו את הסיפור מקרוב.

מדובר ביהודי שהיה עוסק רבות בהדפסת ספריו של מרן. לרבי זצ"ל היה כתב יד מאוד ייחודי ומסוגנן. לפעמים היו מילים שהיה מאוד קשה לפענח אותן, אבל אותו יהודי שעליו אנחנו מדברים צבר כל כך הרבה ניסיון בקריאת כתביו של מרן, שהוא לא היה מתאמץ בכלל, והיה מבין את הכתב יותר טוב מכל אחד אחר.

כמובן שהעבודה הצריכה המון שעות של ריכוז מול המחשב, ולמעשה הוא היה זה שלקח את הדפים הכתובים בשורות צפופות, והפך אותם לספרי שו"ת 'שבט הלוי' המפורסם.

והנה, ביום מן הימין, הוא מרגיש שהראיה שלו נפגמה באחת מהעיניים. הוא רואה קצת מטושטש, מנקה את המשקפיים, משפשף את העין, אבל זה לא עובר. הראיה מטושטשת. הוא חשב שאולי הוא עייף או שהוא אימץ מדי את העיניים, סגר את המחשב ופנה לעיסוקים אחרים. למחרת בבוקר הוא כבר שכח לגמרי מכל הסיפור, אבל ברגע שהוא מתחיל לקרוא - הראיה מטושטשת... מה עושים כשלא רואים טוב? הולכים לאופטומטריסט. כך עשה גם מיודענו, ועד מהרה הצעידו אותו רגליו לאופטיקה המפורסמת של ד"ר אברהם ברח' רבי עקיבא. האופטומטריסט בודק, בודק, מחליף עדשות ובודק את ה'צילינדר', אבל אחרי כמה דקות הוא אומר לאברך היושב לפניו: "אני ממליץ לך לגשת לרופא עיניים. זה מעבר לשאלה של עדשות המשקפיים. זה מצריך תחקיר יותר מעמיק".

היהודי שמע וקצת נבהל, מיהר להגיע לתל אביב שם הצליח להתקבל לבדיקה אצל רופא עיניים בכיר מאוד, הלה בדק אותו קצת הסתכל עם המכשירים שלו אל תוך העין ואמר למטופל: "אדוני זה לא עסק לרופא עיניים, אתה צריך להידבק בדחיפות בבית החולים, יש כאן תסמינים מחשידים.התחיל האברך לשאול, "לקבוע תור דחוף לבית חולים? זה צריך להיות בשבועות הקרובים או שזה סובל דיחוי?". הרופא השיב לו, בנחרצות ובפסקנות: "לא אדוני, זה לא עניין של שבועות או חודשים, זה עניין של שעות, מכאן אתה נוסע ישירות לבית החולים שמעת אותי? אתה משחק עם החיים שלך! "האברך הזה כבר חשב שהרופא מזמין לו אמבולנס והתחנן על נפשו שהוא מעדיף לנסוע במונית. הרופא ניאות אבל התקשר בעצמו לחברת המוניות וביקש שייקחו את המטופל ישירות מהמרפאה לבית החולים בלי שום עיכוב בדרך.

התיישב האברך במונית, והנהג כבר התכונן לנסיעה מהירה לבית החולים. "תגיד, הרופא שילם לך על הנסיעה?", שואל האברך והנהג משיב בשלילה. אף אחד לא שילם לו כלום. "זאת אומרת שאני צריך לשלם לך?", הוא שואל שוב, והנהג משיב בחיוב. "כן, אתה משלם". "אם אני משלם", החל האברך להסביר לו בניגון של גמרא, "זה אומר שאתה עובד אצלי, נכון? אז אתה נוסע לאיפה שאני אומר לך, ולא לאיפה שאמר לך רופא העיניים הבכיר, ואני אומר לך שאתה נוסע עכשיו לבני ברק!".

וכך, בתוך זמן קצר מאוד נכנס האברך כרוח סערה אל מרן בעל 'שבט הלוי', שמסתכל עליו ולא מבין למה הוא נראה מבוהל כל כך. סיפר האברך את הקורות אותו, והרב ואזנר מתקרב אליו, מסתכל לו בתוך העין ופוסק: "אני לא יודע מה הם רוצים, אני לא רואה כלום!".

אבן נגולה מעל לבו של האברך... הוא מיד הסיק את המסקנה המתבקשת... "כבר חשבתי שאני צריך לנסוע עכשיו לבית חולים. ברוך ה' שהרבי אומר לי שאני לא צריך לעשות שום דבר".

הרב ואזנר הזדעק, "בוודאי שאתה צריך לנסוע לבית חולים", הוא אמר, "אם הרופאים מצווים עליך לנסוע ולהיבדק, אתה צריך לנסוע ולהיבדק, אבל אני אומר לך שאני לא רואה שום דבר, ובתוך יומיים או שלושה ימים לכל היותר ישחררו אותך הביתה!

נסע מיודענו לבית החולים, ממשיך הרב ויזל את הסיפור שאותו הוא הוא זוכר לפרטי פרטים כאילו אירע רק אתמול, ושם, בבית החולים החלו לבצע סדרת בדיקות. אחרי שבדקו ובדקו, באו אליו הרופאים ואמרו לו שהתוצאות לא טובות, אבל מה? התוצאות לא מסתדרות זו עם זו. הם רואים כאן תגובה מוזרה שכל מיני מערכות בגוף פועלות בצורה מנוגדת זו לזו, וזה לא תואם את מה שהם מצפים למצוא בכאלו בדיקות. מפה לשם, החליטו הרופאים לשאוב נוזל מחוט השדרה לצורך בדיקה. אותו אברך שמע על כך ונחרד. בדיקות מהסוג הזה לא מבשרות טובות בדרך כלל. הוא התקשר אלי מבוהל וביקש שאיכנס לרבי ואשאל אותו כדת מה לעשות, הרי הרבי אמר שהכל יהיה בסדר והרופאים נורא מודאגים. נכנסתי לרבי ובפי השאלה. אבל הרבי נשאר בשלו... "אני לא מבין למה הוא חושש", אמר לי, "כבר אמרתי לו שאני לא רואה כלום. הוא צריך לציית לרופאים, אם הם רוצים לבדוק נוזל מחוט השדרה שיבדקו, בכל מקרה הוא יהיה בבית בתוך יומיים או שלושה ימים".אבל בשלב זה הוסיף הרבי הוראה מאוד חשובה: "תגיד לו שמה שאני אמרתי יהיה נכון רק אם הוא יהיה בשמחה. הוא צריך לשמוח! אם הוא לא יהיה בשמחה, אני לא יכול לקחת אחריות, אבל אם הוא יקפיד להיות בשמחה הוא יהיה בבית בתוך יומיים או שלושה ימים לכל היותר".כששמעתי דיבורים ברורים כל כך, לקחתי מונית ונסעתי לתל השומר, התייצבתי בחדרו של הידיד כדי לדאוג שהוא יעשה את הבדיקה ושיהיה בשמחה. אמרתי לו, הרי שנינו יודעים שהרבי לא אומר סתם דברים, אם הוא אומר שהכל יהיה בסדר אתה יכול לשמוח בלב שלם.

אחרי שעשו בדיקת נוזל שוב הגיעו תוצאות לא ברורות, זה כבר אחרי יום וחצי באשפוז, ולנוכח התוצאות הלא ברורות ביקשו הרופאים לעשות גם בדיקה אחרת. אמרתי לחבר: "ממילא יש לך עוד יום וחצי להיות כאן, אז שיעשו כמה בדיקות שהם רוצים, מה אכפת לך?". למחרת שבו הרופאים ובפיהם מידע מדאיג... "גם הבדיקה האחרונה הניבה תוצאה לא ברורה", הם אמרו, אבל אנחנו לא יודעים מה לעשות איתך, אם כל הבדיקות לא ברורות, אנחנו לא יכולים להתחיל בטיפול, כי אנחנו עוד לא יודעים מה הבעיה. לכן, לך עכשיו הביתה, ותחזור עוד שבוע, נעשה בדיקות נוספות, אולי עד אז המדדים יתחדדו ונוכל לעשות בדיקות שיניבו תוצאה ברורה... כמו שאמר מרן זיע"א, בתוך שלושה ימים האברך כבר היה בביתו. אמנם התוצאה לא היתה חד משמעית, והרופאים היו מאוד מודאגים אבל דבר מדבריו של מרן לא נפל ארצה.

נכנסתי לרב ואזנר זצ"ל, וסיפרתי לו על ההתרחשויות, כולל העובדה שהתוצאות לא ברורות והרופאים מודאגים. ואז קרה דבר מאוד מאוד מעניין. מרן זצ"ל הפנה את מבטו אלי ושאל אותי מה זה יכול להיות. "מה אתה אומר? למה באמת זה יכול לקרות לו?".

הרגשתי שבאותו רגע מחפש הרבי איזה משהו טבעי כביכול 'להלביש' עליו את הבעיה בעינו של האברך, כדי שלא יהיה חשש של 'מעשה ניסים', וכדי שהישועה תבוא בצורה שנראית טבעית. אני לא יודע איך, אבל הרגשתי שמשמים נותנים לי מילים בפה, וממש תוך כדי דיבור כבר שלפתי 'הסבר רפואי' לבעיה...

"הרי הוא יושב כל היום מול המחשב כי הוא מסדר את הכרכים הבאים של ה'שבט הלוי', הסברתי למרן... כנראה שהאור הבוקע ממסך המחשב מסנוור את העיניים שלו וגורם לטשטוש הראייה. יש היום רשתות כאלו שמתקינים על מסך המחשב, וזה עוזר לסנן את האור ולמנוע קרינה, כנראה שזה מה שהוא צריך לעשות...".

הרב ואזנר קפץ על ה'דיאגנוזה' שלי כמוצא שלל רב... "נו בוודאי, זאת הסיבה! תקרא לו שיבוא לפה, אני אגיד לו שיקנה רשת כזאת

למחשב וזה בוודאי יעבור לו".

האברך התייצב אצל מרן שהסביר לו בפסקנות שהישיבה הממושכת מול המחשב גרמה לכך שהראיה שלו נהיתה קצת מטושטשת. "יש רשת מיוחדת שאפשר לקנות לסנן את האור והקרינה. תתקין כזאת רשת על המסך של המחשב שלך...בנוסף, אני מציע שבשבועיים ואפילו שלושת השבועות הקרובים אל תיגע במחשב. בכלל! בעוד שלושה שבועות אחרי שהעין שלך תנוח, תוכל לחזור לעבוד במחשב, אבל רק עם הרשת המסננת".

כמובן שהאברך ציית להנחיות ה'רפואיות' שקיבל מהרבי זצ"ל, תוך כדי הוא המשיך ללכת לבדיקות שהמשיכו להיות לא עקביות ולא אחידות ובכל פעם יצאה תוצאה מבלבלת אחרת. במשך שנה שלימה הוא נקרא להיבדק מפעם לפעם, עד שאחרי שנה אמרו הרופאים, שמאחר והראייה חזרה למצבה הקודם והוא לא סובל, והבדיקות גם הן התייצבו והכל נראה תקין, הוסר כל חשש והתיק נסגר מבלי שהצליחו לפענח את הסיבה לכך שבעבר הניבו הבדיקות תוצאות כל כך לא הגיוניות...".

לסיום מבקש הרב ויזל להוסיף אנקדוטה מאוד מעניינת ששופכת אור חדש על הסיפור שזה עתה שמענו מפיו. לכאורה מדובר כאן בסיפור על טבעי. הרבי בכח תורתו הקדושה הצליח לעצור תהליך טבעי של מחלה קשה. איך זה באמת קורה? מה נתן לרבי את הכוח האדיר הזה?

התשובה טמונה כנראה בסיפור הבא שאספר, כפי ששמעתי מנכדו של מרן זצ"ל.

היה זה בתקופה האחרונה לחייו, אולי חצי שנה לפני הסתלקותו של מרן זצ"ל. מבחינת צלילות הדעת והתפקוד הוא היה אז בשיא פריחתו, אותה חריפות ואותה חדות ובהירות המחשבה שתמיד אפיינו אות כל כך. אבל מבחינה פיזית, הגוף שלו כבר היה חלש מאוד אחרי למעלה מ-001 שנות עמל ויגיעה. מספר הנכד שפעם הוא עזר לרבי להתארגן לשנת הלילה, הרבי היה זקוק לעזרה כדי ללכת מהמקום בו ישב בסלון ולמד, עד לחדר השינה. הוא צעד אתו בצעדים איטיים כשהוא תומך בו שלא יפול. אחרי שהרבי נכנס למיטה, הנכד איחל לו ליל מנוחה ויצא מהחדר, התיישב בסלון ועיין בספר כלשהו בזמן שחשב שנותר לו עד לסיום המשמר שלו, ב-12 בלילה בערך... עוברות כמה דקות והוא שומע את קולו החלוש של הרבי, הוא מיהר לגשת והרבי מסביר לו: "היד שלי נשמטה מהמיטה והיא תלויה באוויר, הוא אמר בקול חלוש", אין לי כח להרים אותה בעצמי, "עזור לי בבקשה".כמובן שהנכד מיהר להרים את היד ולסדר אותה לצד גופו הקדוש של הסבא. אחרי כעשר דקות נוספות הוא שומע את קול שקשוק נעלי הבית של הסבא. הלך להציץ וראה שהסבא הצליח לקום לבד מהמיטה, והוא עושה את דרכו אל שולחן הכתיבה שלו, מתיישב, כותב במשך עשר דקות או רבע שעה, ואז מבקש את עזרת הנכד כדי לשוב למיטה...

הנכד לא יכול היה לכלוא את הפליאה הגדולה שלו. "ילמדנו רבנו", הוא אמר לסבא הגדול, "הרי מקודם סבא היה זקוק לעזרתי כדי לצעוד למיטה, אפילו להרים את היד שנשמטה לא יכול היה הסבא להרים לבד והייתי צריך לבוא ולהרים אותם. פתאום קיבל כוחות מחודשים, צועד לבדו לשולחן כתיבה, וכותב במשך דקות ארוכות עם אותה היד שמקודם לא יכול היה להזיז אותה! ושוב זקוק לעזרה כדי להגיע למיטה. אז מה קורה פה? לסבא יש כוח או לא?".

השיב לו הרב ואזנר תשובה שתמיד כשאני נזכר בה עולות דמעות בעיניי! "כל היום התקשיתי באחת התשובות של ה'אמרי יושר', וניסיתי לתרץ אותה, אבל לא עלה הדבר בידי.

איך שנשכבתי במיטה כדי לנוח, עלה בדעתי הסבר נפלא, חישבתי אותו לכל אורכו ומצאתי שהוא אמת ונכון. אבל אם אני אירדם ואישן, מי ערב לי שאזכור מחר את התירוץ על כל פרטיו? לכן הייתי חייב להגיע לשולחן ולכתוב את התירוץ. עכשיו, כשהתשובה כבר כתובה, אני רגוע בעניין הזה, והגוף חזר למצבו הטבעי, אני זקוק לעזרה כדי להגיע אל המיטה...

"כשמבינים מה היה השיג והשיח של הרבי זצ"ל", מסכם הרב ויזל את דבריו, "אפשר גם להבין איך הוא היה מנצח את הטבע כשבא לפעול ישועות עבור תלמידיו הקרובים. הוא היה מעל הטבע, כל ההתנהלות שלו היתה על טבעי, הוא היה משועבד בכל כוחותיו לתורה ולנותן התורה, וכשאדם עושה את רצון ה' בכזאת רמה של מסירות מוחלטת, אין זה פלא שגם הקב"ה עושה את רצונו, כמו שנאמר, רצון יראיו יעשה".

בזכות חיוך לבבי

היה זה בעיר וירצבורג שבגרמניה, לפני כמאה וחמישים שנה. רוחות ההשכלה נשבו אז בעוז, מפילות חללים מהבתים הטובים ביותר. אחד מהנופלים למלתעות ההשכלה היה בחור צעיר בשם יעקב, שהתייתם בצעירותו ונסחף אחר חבריו הרעים, ולאט לאט נשכחה ממנו מסורת היהדות.

ביום מן הימים התעורר יעקב, והנה הוא נזכר כי היום חל היארצייט של אביו. הוא זכר היטב את הבטחתו לאביו טרם פטירתו, כי לעד ינצור את התאריך ויקפיד לומר קדיש ביום היארצייט שלו.

הוא הדחיק את המחשבה הזו וניסה לשכוח, אך ככל שחלפו השעות חש כי הוא חייב לקיים את הבטחתו האחרונה לאביו. וכך, לקראת ערבו של יום, מצא את עצמו בפתח בית הכנסת הגדול בעיר. הוא נכנס פנימה, ולמזלו הכל היו שקועים בתפילת שמונה עשרה בלחש של תפילת מנחה, ואיש לא הבחין בכניסתו. משהו מהסומק שהציף את לחייו נרגע קמעא, והוא נעמד בירכתי בית הכנסת, ממתין לעת ה'קדיש יתום' בסיום התפילה. כשהגיעה העת המיועדת נתן את קולו ואמר 'קדיש' בקול רם, כשהוא מחמיא לעצמו שהוא עוד זוכר את המילים הארמיות וניקודן.

הוא סיים את אמירת הקדיש, וחיפש את הדרך הקצרה והצדדית ביותר להימלט מבית הכנסת, מבלי להיתקל באיש. הוא שב והסמיק עד תנוכי אוזניו, והחל מדדה לכיוון הדלת ממערב בית הכנסת. לפתע חש טפיחה חמה על שכמו, הוא הסתובב לאחור, ועיניו כמו נתקעו בחיוך ענק וחם, שמאחוריו איש הדור פנים המציג עצמו בשמו: 'שלום לך, שמי הרב יצחק דוב הלוי במברגר, ואני רב העיר. שלום עליכם וברוכים הבאים', אמר לו הרב בלבביות.

בשנייה הראשונה הופתע יעקב מהלבביות, ועד מהרה ליבו המאובן נמס לנוכח החום שהפיצה אישיותו של הרב, שדרש בשלומו בכנות, התעניין באכפתיות במעשיו, וגם החמיא לו: 'אני מעריך אותך על מאמציך לבוא ולהגיד קדיש בקול צלול וברור ביום היארצייט של אביך. כל הכבוד על שהרוחות הסוערות בחוץ לא הצליחו לכבות את הגחלת הבוערת בליבך, ואני בטוח שאביך רווה היום בשמי מעל מלוא חופניים נחת מזוקקת'.

הרב הוסיף להחמיא לו, איחל לו הצלחה ובירך אותו בידידות.

כשהם נפרדו, חש יעקב כמו גוש מחנק עולה בגרונו, ודמעות לחות החלו לרדת מעיניו. משהו בחום של הרב המיס את ליבו וגרם לו לגעגוע עז אל העולם שאותו עזב. משהו במילים החמות והמעודדות הביא אותו לתחושה שהוא טעה באורח חייו החדש, היה בחיוך של הרב משהו שובה לב, מרגש, תומך ומעודד כל כך.

הוא שב הביתה, אך חייו כבר לא היו אותם חיים. באותו לילה בכה הרבה מתוך חרטה, בכה על אביו, על חייו, על העולם שכמעט החמיץ. בימים הבאים החל לשוב אט אט לכור מחצבתו, ומצא עצמו יותר ויותר פעמים בא לבית הכנסת. כעבור כמה חודשים זכה להינשא ולהקים בית נאמן בישראל עם נערה יראת שמים ונולדו להם שלושה עשר ילדים.

היום, מאה וחמישים שנה אחרי, ולמרות השואה האיומה, מונים צאצאיו יותר מחמשת אלפים נפשות, כולם זרע ברך ה', הולכים בדרך התורה והמצוות, מקפידים על קלה כחמורה, יראי שמים ואנשי אמת. חמשת אלפים יהודים כשרים ונלבבים, אין ספור מעשים טובים שעשו צאצאיו עם השנים, מצוות, מעשי חסד, שעות לימוד תורה, עולם שלם של טוב. וכל זה, בזכות מי?

בזכות חיוך לבבי ומילה טובה של הרב במברגר זצ"ל. כמה מילות עידוד, אכפתיות עמוקה, התעניינות כנה בשלומו של נער בודד, ומחמאות מהלב על 'קדיש יתום' אחד.

הדבר לקח לרב במברגר אולי שתי דקות, אך זה הציל דורות שלמים, ובנה עולמות של תורה ויראת שמים במחיר חיוך אחד.

את הסיפור סיפר אחד מצאצאיו של יעקב זה, והוא פורסם בקובץ 'ווי העמודים' בציטוט מפיו, וללמדנו בא שלכולנו יש הזדמנויות, לכולנו קורים מקרים כאלה. אדם זר שמבחינים בו לפתע, מישהו לא מוכר, אדם שלא ראינו עד היום. לפעמים נכנסים לבית הכנסת ומגלים אורח זר, הוא יכול אפילו להיראות קצת מוזר ושונה מהמקובל, ומבטו מבולבל ואבוד בזירה הזרה לו. לחילופין, אדם מוכר, חבר קרוב, ידיד אהוב, אבל אולי אפשר לעודדו ולחזק אותו.

חיוך אחד, מילה טובה, מחמאה כנה אלה משנים חיים, מעודדים, תומכים בנפש, מחזקים את הנשמה. לעולם לא נדע אלו תוצאות ברוכות יירשמו בשמים למילה הטובה שלנו. כמה טוב וחסד יצמחו מהחיוך שכל כולו מתיחת שריר הפנים מימין לשמאל. פעולה כה קלה ופשוטה, אך תוצאותיה הרות גורל, ויכולות להביא בכנפיהן הצלת נפשות רוחנית וגשמית, פעלים רבים לתורה וחסד, עולמות שלמים של טובה וברכה. ('בך בטחנו')

"אסרי לגפן עירה ולשרקה בני אתונו, כבס ביין לבשו ובדם ענבים סותה"

/ הרב שמעון ממן שליט"א

מבאר רבנו אור החיים הקדוש, ע"ד מה שאמרו (זוה"ק בראשית) שהגאולה מן הגלות הרביעית בו אנו נמצאים, תהיה רק בזכות כח עסק התורה שבני ישראל יתעסקו בה. ולזה רמז הכתוב כאן באומרו "כבס ביין לבושו" להורות שאין כח הגואל לגאול את בני ישראל, אלא ע"י כח התורה שיהיו עסוקים בה, והיינו "לבושו" כינוי למלכות מלך המשיח.

ואם יגיע עת הגאולה, ולא תמצא בידי ישראל כוח התורה, שיועיל להם לצאת מן הגלות לגאולת עולם. אז תבוא הגאולה ע"י עול ותוקף הגלות, במה שאומות העולם יצערו את בני ישראל. וכמו שאמרו (סנהדרין צז:) שכאשר יגיע זמן הגאולה ולא יהיה לישראל זכות לגאול אותם, יעמיד להם מלך קשה כהמן... וזהו אומרו "ובדם ענבים סותה" שע"י היסורין הבאים מאומות העולם יזדככו הנפשות ויתבררו ניצוצי הקדושה. וזהו שאמר הכתוב "ענבים" כי ע"י היסורין תסתיים הכנת בני ישראל לגאולה, כמו גמר בישול פרי הגפן שהם הענבים. זאת ועוד, שבה הכתוב לרמוז, שלא ישלטו אומות העולם לשפוך דם לזמור אילן או ענף או אשכול, אלא ענבים דהיינו גרגירי הגפן בלבד. ואמר "סותה" שהיא מדריגה קטנה למטה מהכסות, להורות שיש הבדל גדול בין אם תבוא הגאולה ע"י כוח התורה של ישראל, או אם תהיה הגאולה ע"י נקמת אומות העולם. ומכאן עידוד גדול, להתחזק בעסק התורה הקדושה כל אחד לפי כוחו. ויכיר וידע נאמנה, כמה גדול כוחו לקרב את הגאולה השלימה במדרגה העליונה ביותר. זאת ועוד, שחוסך בזה צער מישראל שנגרם ע"י אומות העולם.

מחבר "כנסת הגדולה"

רבי חיים בנבנישתי בר ישראל, מחכמי טורקיה. גדול חכמי דורו ומגדולי הפוסקים שקמו אחר רבי יוסף קארו. נולד בקושטא בשנת ה'שס"ג (1603). נפטר באיזמיר בשנת ה'תל"ג (1673). תלמידו המובהק של המהרי"ט (רבי יוסף בר משה מטראני) ולמד גם אצל רבי יוסף בר בנימין סאמיגה.

בגיל 21 שנה נתמנה למורה צדק בשאלות איסור והיתר. בשנת ה'ת"ג (1643) היה לרבה של טיריה שליד איזמיר. כעבור 12 שנה עקר לאיזמיר ושימש כממלא מקומו של רבי יוסף אישקפה בהוראת איסור והיתר עד למותו של רבי יוסף, אז נתמנה לרבה של איזמיר. התנגד בחריפות לשבתי צבי ולתורתו המשיחית. בין תלמידיו היו: רבי שלמה אבן עזרא, רבי יצחק ורבי חיים אלגזי ורבי אברהם די - בוטון.

חיבורו העיקרי "כנסת הגדולה" נתקבל על - ידי פוסקים אשכנזיים וספרדיים כסמכות מכרעת. בחיבור זה, המשתרע על פני 8 כרכים גדולים, מובאות ומפורשות כל המסקנות ההלכתיות מעשרות ספרי שו"ת שנתחברו לאחר זמנו של מרן ה"בית יוסף" (רבי יוסף קארו), וכן מספרים ומפוסקים בזמן ה"בית יוסף" שהשמיטן בחיבורו. החיד"א (רבי חיים יוסף דוד אזולאי) כתב על ספר זה: "ובלעדיו לא ירים איש מורה הוראה הבקי בדרכי הוראה את ידו בשום הוראה". חיבור זה כולל "שיירי כנה"ג" - השמטות והוספות. כן כתב: "דינא דחיי" - פירוש על הסמ"ג (ספר מצוות גדול) לרבי משה בר יעקב מקוצי (חיברו בגיל 21); "בעי חיי" - שו"ת על ארבעה חלקי "שולחן ערוך"; "חמרא וחיי" - חידושים למסכת סנהדרין. בנו רבי ישראל מילא מקומו כרבה של איזמיר.

(אנציקלופדיה לבית ישראל)

בסוד שיח
כשם שפרצופיהם שונים
כך דעותיהם שונות

עריכה גרפית - גיל ויין

נשמח לקבל תגובות והערות מהקוראים
בדוא"ל: besod@013net.net